

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet *Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder* fokus på kulturmiljøer og bebyggede helheder i Danmark. Med en screening, der skal udvælge særligt værdifulde kulturmiljøer, er formålet med projektet at pege på de værdier og udviklingspotentialer, som den byggede kulturarv rummer.

Kulturmiljøer handler ikke blot om bevaring, men skal have værdi for mennesker i dag. De fysiske spor i kulturmiljøerne fortæller stedspecifikke og ofte kraftfulde historier, som potentielt kan styrke lokale erhverv og tiltrække turister og tilflyttere, såfremt deres fortællekraft aktiveres og aktualiseres.

Projektets ambition er at tilvejebringe et strategisk og metodisk overblik, hvormed kommunerne kan identificere kulturmiljøernes værdier. De lokale fortællinger synliggøres og bliver derved et redskab til at aktivere kulturmiljøerne som en ressource for udvikling i kommunerne.

Gennem en dialogbaseret proces med de kommuner som Arkitektskolen Aarhus har besøgt, er der udviklet en metode til Screening af Kulturmiljøer (SAK). Målet er at tilvejebringe et håndterbart redskab, der på enkel vis kan anvendes af kommunerne, som er myndighed på kulturmiljøområdet.

Den byggede kulturarv i Danmark rummer store bygningskulturelle værdier med mange spændende kulturhistoriske fortællinger. Det er målet med projektet at sætte disse fortællinger i spil for at udnytte kulturmiljøernes store iboende potentialer.

Mogens A. Morgen
Professor, arkitekt MAA

Simon Ostenfeld Pedersen
Projektleder, cand.mag,
chefkonsulent

PROJEKTTEAM

Mogens A. Morgen
Simon Ostenfeld Pedersen
Nina Ventzel Riis
Martin Weihe Esbensen
Mo Michelsen Stockholm Krag
Amal Abdi Ashur
Teresa Østergaard Pedersen
Anne Sofie Blegvad
Mette Boisen Lyhne

Projektet udføres af Arkitektskolen Aarhus med støtte fra Realdania. Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden godkendelse fra Arkitektskolen Aarhus.

SCREENING AF KULTURMILJØER I DANMARKS YDEROMRÅDER

Umistelige Kulturmiljøer i Danmarks Yderområder har gennemført en strategisk screening af kulturmiljøer i 22 af landets kommuner. Hertil har Arkitektskolen Aarhus udviklet et enkelt metodisk værktøj til at værdisætte og prioritere kulturmiljøerne. Værktøjet, der er koordineret med andre danske og internationale værdisætningsmetoder, er udviklet med henblik på en generel anvendelse – også af andre end de i projektet omfattede kommuner.

En stor del af de udpegede kulturmiljøer er allerede kortlagt og beskrevet. Blandt andet i de tidligere Kommuneatlas, der senere blev kaldt både Kulturmiljøatlas og Kulturarvsatlas, i perioden 1990-2007, samt i regionplaner udført af de tidligere amter.

Screeningsmetoden kombinerer de eksisterende registreringer med besigtigelser af kulturmiljøerne, som de foreligger i dag. Kulturmiljøerne vurderes ved en værdisætning af deres kulturhistoriske værdi, arkitektoniske værdi og integritetsværdi. På baggrund heraf vurderes kulturmiljøernes samlede fortællerværdi, der danner grundlag for en udvælgelse og prioritering. Heri indgår også en stillingtagen til kulturmiljøernes egenskaber for at fremme turisme, bosætning, erhverv og kulturformidling, som kan udgøre et udviklingspotentiale i kommunerne.

Den viden, der foreligger i kommunerne og museerne er en integreret del af arbejdsgrundlaget. Indledningsvis gennemgås den eksisterende kommuneplans udpegning af kulturmiljøer i dialog med kommune og museum. Formålet er at afdække kulturmiljøernes status; hvilke af dem, er der særligt fokus på i den kommunale planlægning og

strategi og er der eventuelt væsentlige kulturmiljøer, som af forskellige årsager ikke er udpegede, men som alligevel bør indgå i screeningen. Dialogen tager også stilling til, om nogle kulturmiljøer helt bør udgå på grundlag af projektets fastlagte screeningskriterier eller af andre omstændigheder.

Metoden er udviklet løbende igennem projektet i dialog med kommuner, museer og andre interessenter.

METODE TIL SCREENING AF KULTURMILJØER (SAK)

SCREENINGSKRITERIER

- 1) Kulturmiljøet skal være udpeget, eller kunne overvejes som udpegning, i kommunen
- 2) Kulturmiljøet skal indeholde et bebygget miljø eller helhed (ikke enkeltstående bygninger, monumenter, gravhøje, ruiner, voldsteder, diger eller lign.)
- 3) Kulturmiljøet skal rumme en bærende fortælling, der kan opleves på stedet gennem synlige spor

RAPPORTENS INDHOLD

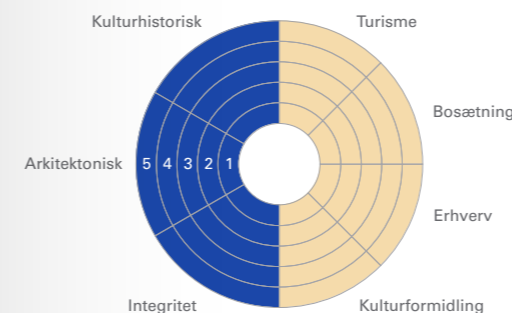
Denne rapport indeholder et skema over kommunens kulturmiljøer, kort- og billedmateriale samt løbsblade for hvert af de 3-5 udvalgte kulturmiljøer i kommunen. Skemaet sammenfatter vurderingen af det enkelte kulturmiljøes værdier og udviklingspotentialer:

KULTURMILJØETS VÆRDIER skal være aflæselige i dag og baserer sig på en vurdering af følgende tre værdiparametre, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 højst:

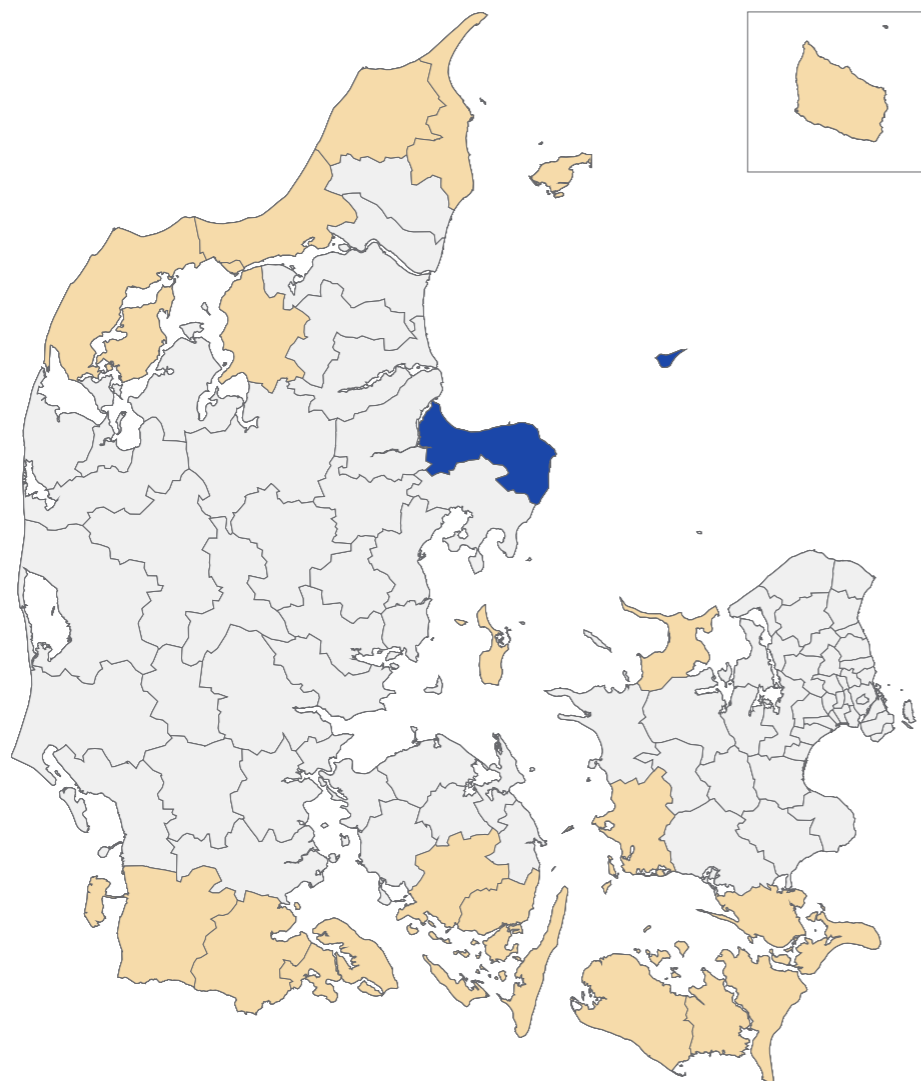
- **Kulturhistorisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets historiske betydning og kulturhistoriske fortællerværdi?
- **Arkitektonisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets rumlige, formmæssige og arkitektoniske kvaliteter?
- **Integritetsværdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets helhed og sammenhæng?

KULTURMILJØETS UDVIKLINGSPOTENTIALER er en perspektivering, der vurderer kulturmiljøets udviklingspotentialer ud fra følgende fire kategorier, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 er højst:

- **Turisme:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at fremme turisme og turismerelaterede virksomheder?
- **Bosætning:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme bosætning eller motivere egnstiltfytning?
- **Erhverv:** Har kulturmiljøet udviklingspotentiale for at rumme virksomheder eller tiltrække og fremme erhverv?
- **Kulturformidling:** Har kulturmiljøet særlige udviklingspotentialer inden for formidling af kulturoplevelser eller aktivering af stedets fortælling?

PROJEKTETS AFGRÆNSNING AF YDEROMRÅDER

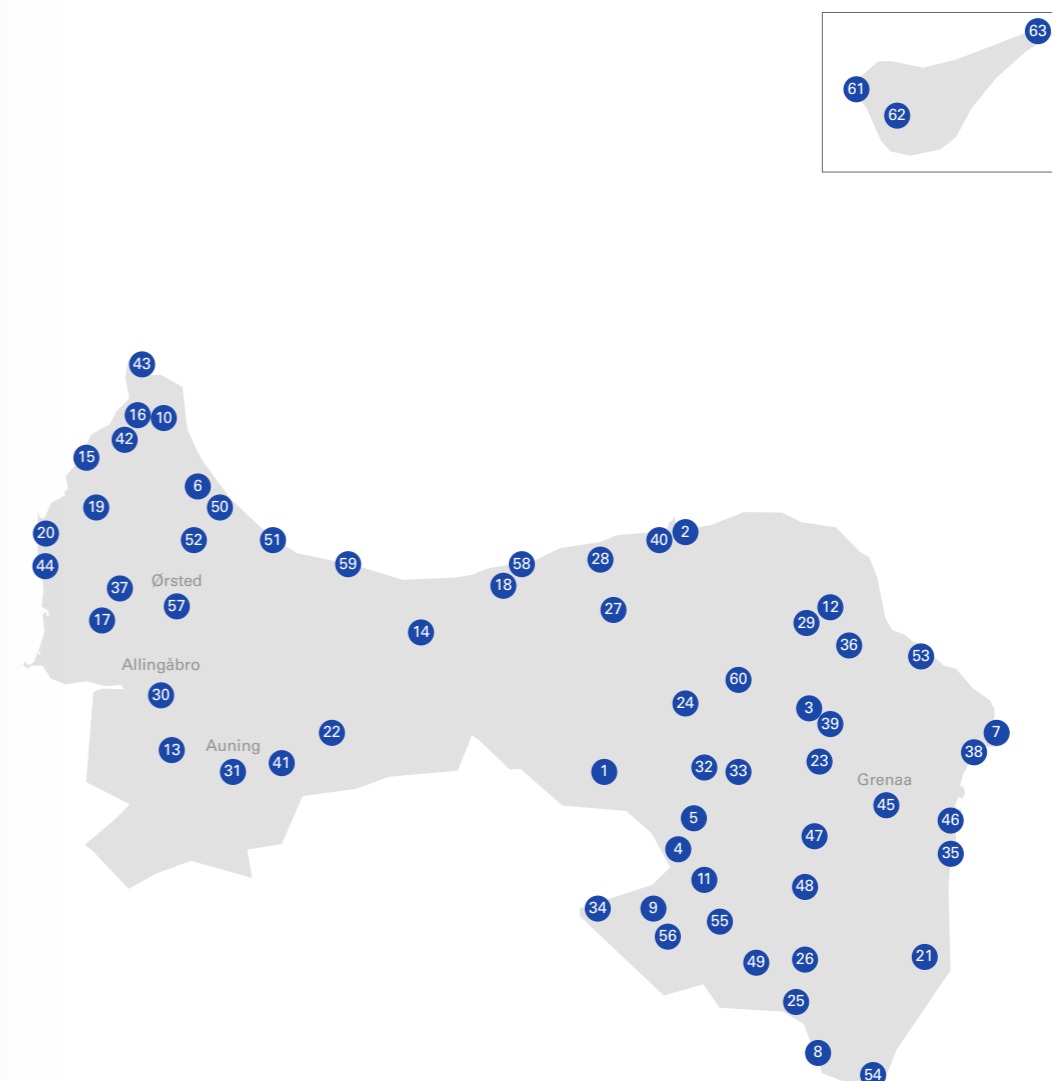

På kortet ses de 22 kommuner, der gennemgås i projektet

Der findes ingen officiel definition af "yderområder" i Danmark, men der anvendes skiftende kriterier til afgrænsning i forskellige sammenhænge. I dette projekt forstås "yderkommuner" som de kommuner, der optræder som sådan i alle de følgende fire sammenhænge: LAG-programmet, De Økonomiske Råd, De Regionale Vækstfora samt SKAT.

SCREENEDE KULTURMILJØER I NORDDJURS KOMMUNE

(se skemaet næste side)

Region: Midtjylland
 Kommunenummer: 707
 Indbyggertal: 38.144 (2016)
 Største by: Grenaa (14.765 indbyggere i 2016)
 Kulturmiljøer:

Der er udpeget 43 kulturmiljøer i Norddjurs Kommune. De indgår i Kommuneplan 2013 som kortbilag og er listet i PlansystemDK. Der er udarbejdet Kommuneatlas for den tidligere Grenaa Kommune (1995) og der foreligger beskrivelser af de udpegede kulturmiljøer i forbindelse med Århus Amts Regionplan 2005 (2006). I dialog med kommunen og Museum Østjylland – Grenaa er der udarbejdet en ny liste med 63 kulturmiljøer, der er blevet screenet i forbindelse med dette projekt.

BESIGTIGELSESSKEMA

Værdisætningen og potentiale vurderingen baserer sig på en vurdering fra 1 (lavest) til 5 (højest) på de forskellige parametre

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

1

BASLAND HUSE

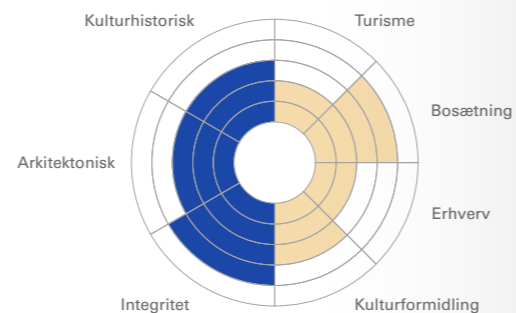
Udgår pga. screeningskriterierne.

2

BØNNERUP

Fiskerby med enkle, grundmurede huse, der er placeret langs et lige vejforløb og orienteret mod havet. Bebyggelsesstrukturen er tydeligt aflæselig.

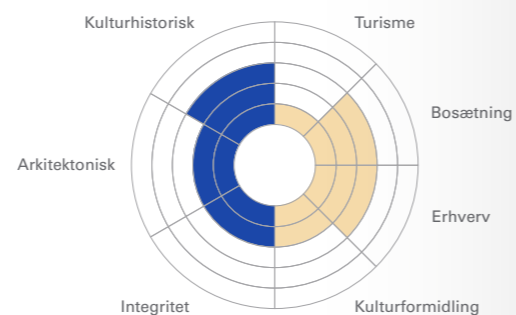

3

DALSTRUP

Fattiggård fra 1880 med hovedfløj og sidefløje i røde sten. Fra 1903 psykiatrisk hospital. I dag trefløjet hovedbygning, boliger, gartneri, kapel og kirkegård. Rummer stadig en sikret institution, hvilket præger anlæggets udtryk.

4

FANNERUP MØLLE

Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

5

FANNERUP MARK

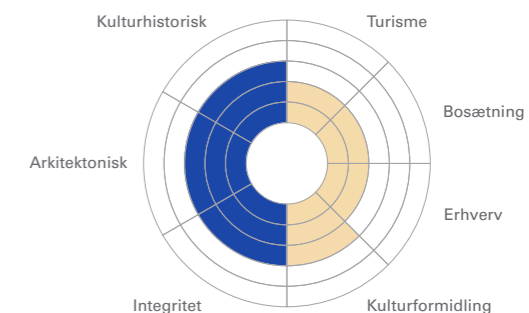
Udgår pga. screeningskriterierne.

6

ESTRUP LUND

Herregårdsmiljø med hovedbygning og avlsgård med nyere ladebebyggelse. I nær kontekst ligger en tidligere landsbykirke. Der er ikke offentlig adgang til hovedbygningen.

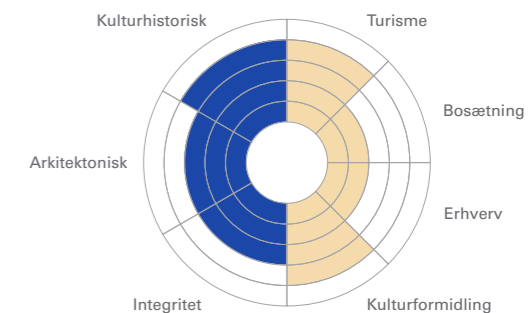

7

FORNÆS FYR

Smukt beliggende fyrtårn, opført i 1892 i groft tilhuggede granitkvadre. Anlægget består af fyr, to boliger, kontorbygning og udhus. Bygningerne er i fin stand. Indeholder i dag privat erhverv og der er ikke offentlig adgang til området.

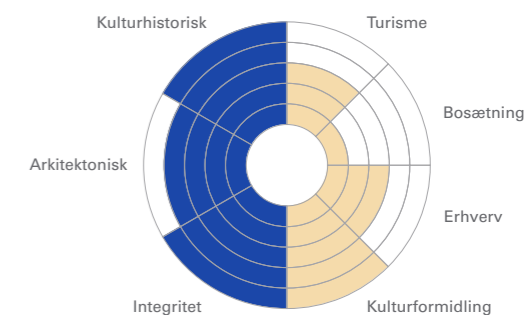

8

HOED KALKVÆRK

Kalkværk beliggende i tidligere grusgrav med nærliggende kalkbrud. Anlægget består af kalkovne, silo, hydratværk, kalklagre, værksted, brændelager, kalkkuler, kalkplads og trækulsovn. Anlægget er et velbevaret og helstøbt kulturmiljø.

9

SØBYGÅRD

Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

10

FÆDRIFTEN I UDDBY

Udgår pga. screeningskriterierne.

11

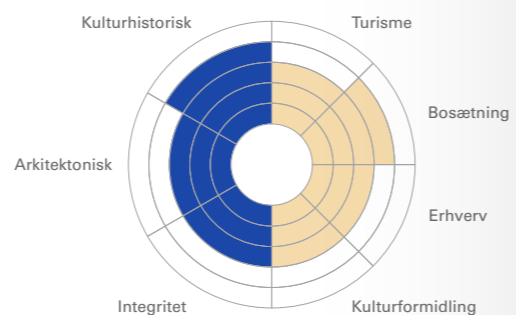
FÆVEJLE

Udgår pga. screeningskriterierne.

12

GJERRILD

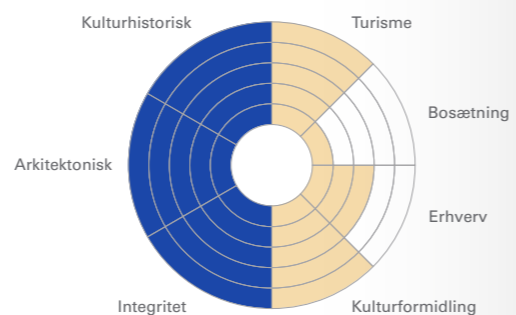
Gjerrild er en landsby med gårde, gadehuse, kirke og velbevaret præstegård. Sammenkøbet med Stokkebro, der med Ryomgård-Gjerrild-Grenaa-banen fik område med station (i dag landbrugsmuseum), remise (i dag vandrerhjem), funktionær- og arbejderboliger.

13

GL. ESTRUP

Velholdt herregårdsmiljø med et omfangsrigt bygningskompleks, hvor især hovedbygningen, de store avlsbygninger og haveanlæg fremtræder som en vigtig del af fortællingen.

14

HEVRING ÅDAL

Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

15

HOLBÆKGÅRD

Udgår pga. screeningskriterierne.

16

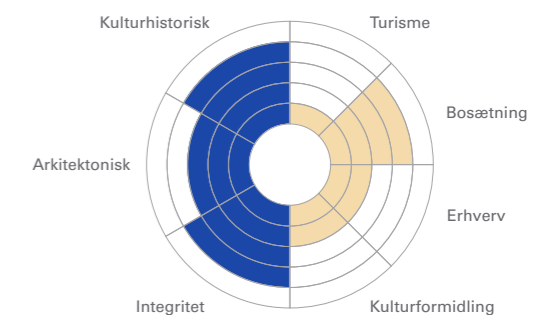
HOLBÆKGÅRD SKOV

Udgår pga. screeningskriterierne.

17

HOLLANDBSBJERG

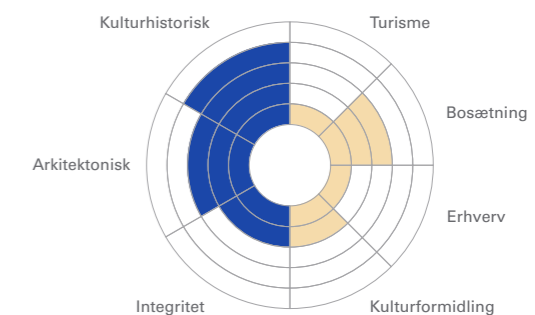
Landsby med udflyttede gårde, nyere gadehuse og forsamlingshus, der ligger placeret langs et langstrakt vejforløb. Bystrukturen er velbevaret.

18

FJELLERUP KJÆR

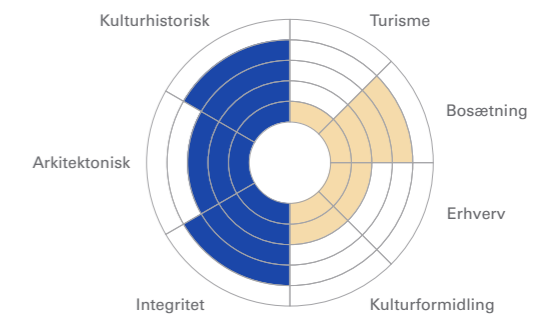
Spredt fiskerhusmandsbebyggelse fra 1800-tallet beliggende i det senere tæt bebyggede og tilvoksede strandområde med sommerhuse. Fortællingen om husmandstederne som en samlet helhed er vanskeligt at aflæse.

19

KARE

Lille landsby, der ligger placeret i en slugt beskyttet af landskabet mod øst. Bebyggelsen består af enkelte udflyttede gårde og gadehuse, der fremstår som en samlet helhed efter den oprindelige landsbystruktur.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

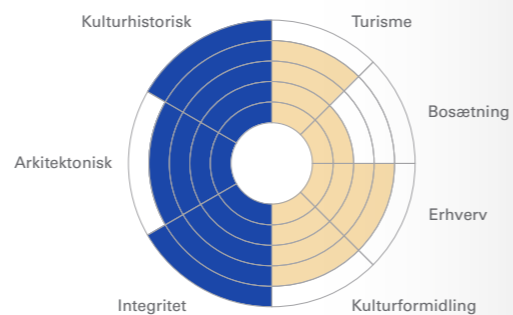
20

KARE HOLM
Udgår pga. screeningskriterierne.

21

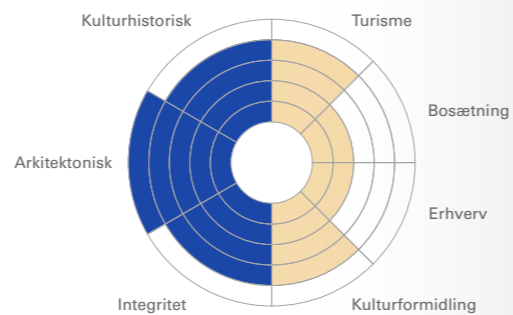
KATHOLM
Smukt beliggende hovedbygning fra 1500-tallet med to sidefløje, tårne og udløbere. Miljøet omfatter desuden bred voldgrav, trefløjet driftsanlæg, vandmølle samt iskælder. Anlægget er velbevaret, bortset fra den faldefærdige vandmølle.

22

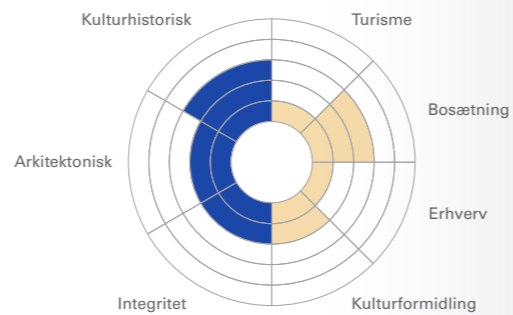
LØVENHOLM
Velbevaret tofløjet hovedbygning fra 15- og 1600-tallet opført på stort firkantet voldsted. Nyere avlsgård fra midten af 1800-tallet og forpagterbolig fra 1830 i kampesten. Park med linde- og kastanjealleé og omgivet af stendiger.

23

KRISTIANSMINDE
Husmandskoloni, der i 1908 blev udstykket fra Kristiansminde. Omfatter 18 husmandsgårde, som oprindeligt hver havde 7 tdr. land. Strukturen er grundlæggende bevaret, men gårdene er præget af kraftige ombygninger og større tilbygninger.

24

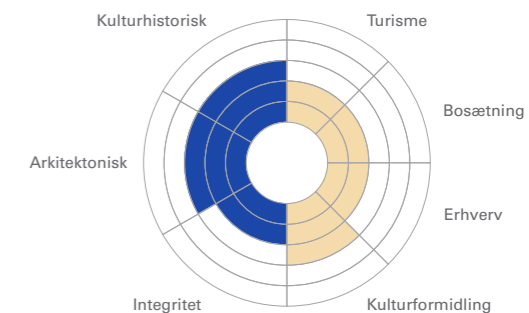
LAEN
Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

25

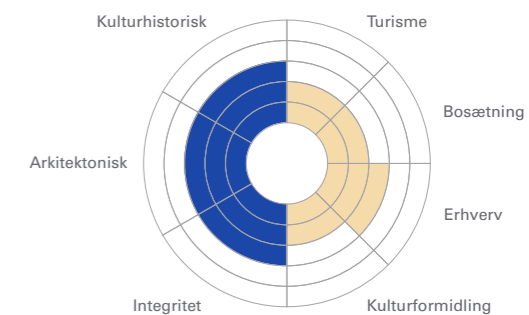
LYKKESHOLM
Herregårdsmiljø fra 1500-tallet med nyere hovedbygning fra 1804 i ét stokværk over høj kælder. Nyere avlsbygninger. Anlægget er i drift som landbrug og har ikke offentlig adgang.

26

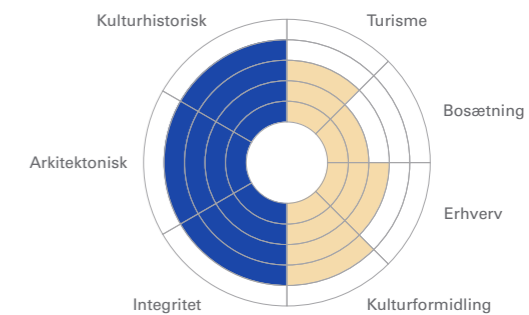
LYNGDAL
Herregårdsmiljø med nyere hovedbygning og sidefløje i en åben struktur samt nyere driftsbygninger. Fra hovedvejen til hovedgården løber en lang velbevaret allé. Anlægget er i drift som landbrug og har ikke offentlig adgang.

27

MEJLGÅRD
Herregårdsmiljø med trefløjet avlsanlæg med slotskro, stor stenbelagt gårdsplads, hovedbygning omgivet af vandfyldte grave og haveanlæg. Størstedelen af bebyggelsen er velholdt.

28

NEDERSKOV
Udgår pga. screeningskriterierne.

29

OVERSKOV
Udgår pga. screeningskriterierne.

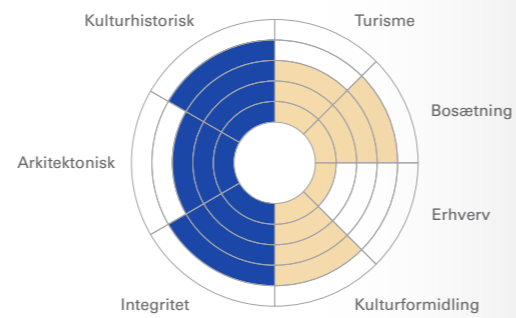
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

30

ALLINGÅBRO STATIONSOMRÅDE

Station på Randers-Ryomgård-banen, der fungerede fra 1876 til 1971. Det velbevarede stationsområde rummer stationsbygning med postekspedition, pakhus, retiredebygning (toilet), spor og vandkran samt hotel, boliger, småindustri.

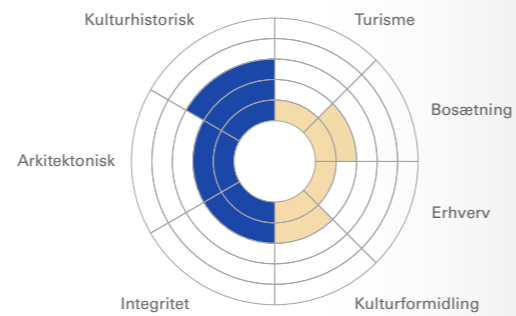

31

AUNING STATIONSOMRÅDE

Ved den tidligere Randers-Ryomgaard-Grenaa banes stop i landsbyen Auning opstod et mindre stationsbymiljø med stationsbygning, kro og bygninger langs Torvegade. Stationen huser i dag privat erhverv, mens kroen er i funktion.

32

SKÆRVAD

Udgår pga. screeningskriterierne.

33

SKÆRVAD SKOV

Udgår pga. screeningskriterierne.

34

SØHOLM

Udgår pga. screeningskriterierne.

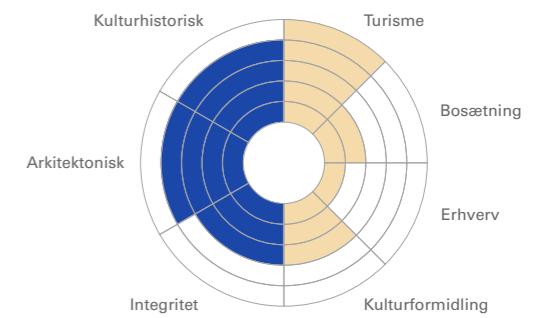
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

35

SOMMERHUSE PÅ GRENAA STRAND

Syd for Grenaa, i bageste klitrække, ligger en række af områdets første sommerhuse fra 1920'erne, der blev opført oppe på klitten. På trods af senere tilbygninger tilfører de gamle sommerhuse området karakter og atmosfære.

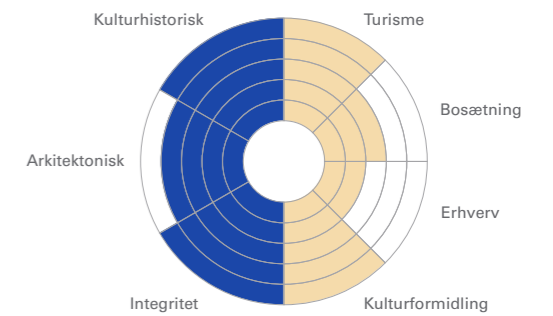

36

SOSTRUP

Trefløjet hovedbygning fra 1500-tallet på voldsted med vandfyldte grave og trefløjet avlsgård fra 1600-tallet mod syd. Nyere klosterkirke syd for klosterkirken. I dag er stedet kulturcenter med offentlig adgang til bygninger og park.

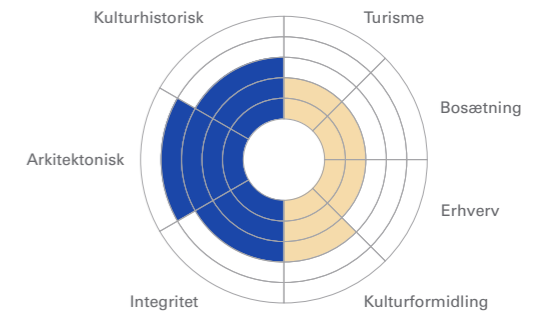

37

STENALT

Herregårdsmiljø med gulkalket hovedbygning omgivet af vandfyldte grave, parkanlæg, kastanjealléer, kirke og avlsgård. Kulturmiljøet virker opdelt, da hovedbygningens placering er meget solitær.

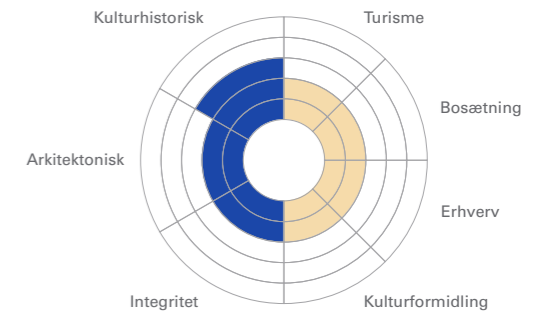

38

STENSMARK

Herregården Stensmark ligger på Djurslands østligste pynt ved Fornæs. Den nuværende hovedbygning er opført som enkesæde i 1872 og med nyere avlsbygninger og bolig omkring gårdsplads mod nord.

39

THORSØ HØJE

Udgår pga. screeningskriterierne.

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

40

TREÅ SKANSE

Udgår pga. screeningskriterierne.

41

TÅRUP SKOV

Udgår pga. screeningskriterierne.

42

UDBY

Udgår pga. screeningskriterierne.

43

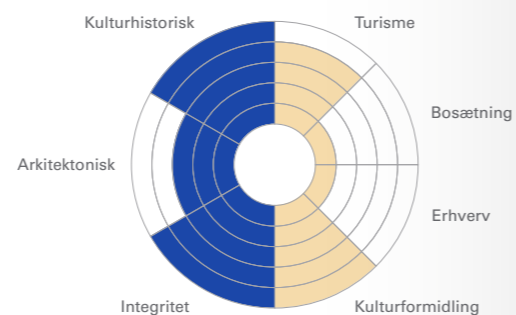
UDBYHØJ SKANSE

Udgår pga. screeningskriterierne.

44

VOER-MELLERUP FÆRGESTEDER

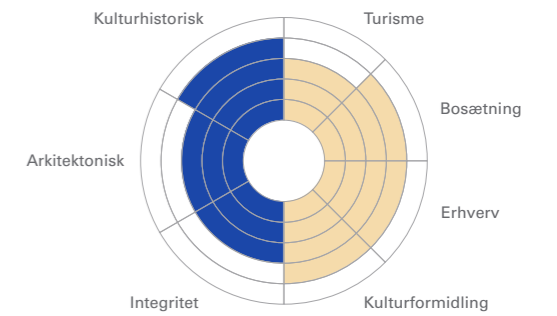
To mindre færgesteder ved Randers Fjord, som danner overfartssted fra Voer til Mellerup. Færgestederne har eksisteret siden 1600-tallet og har helt op til i dag spillet en vigtig rolle som transportvej mellem øst- og vestkysten i Randers Fjord.

45

GRENAA BYMIDTE

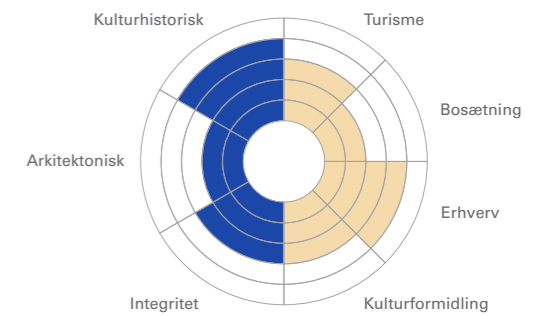
Norddjurslands eneste købstad med højtbeliggende kirke på torvet med købmændsgårde og etagebebyggelser. Mod vest ligger de to gadeforløb Storegade og Lillegade med blandede bebyggelser fra forskellige perioder.

46

GRENAA GL. INDERHAVN

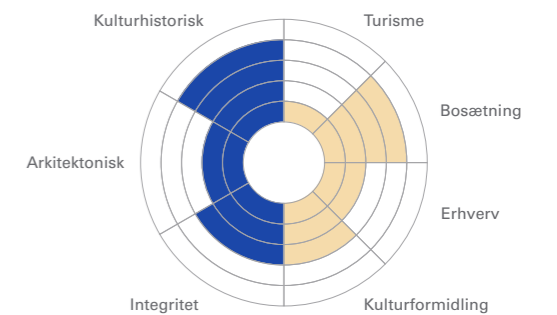
Gammel åhavn, der siden 1812 har fået udvidet havnebassin. Havnen rummer havnevirksomheder, fiskerhuse og erhvervsfiskere samt en redningsstation yderst mod øst. Havnebassinet er afskåret fra havnebyens Strandgade, Søgade og Havnepladsen.

47

INDDÆMNINGEN AF KOLINDSUND

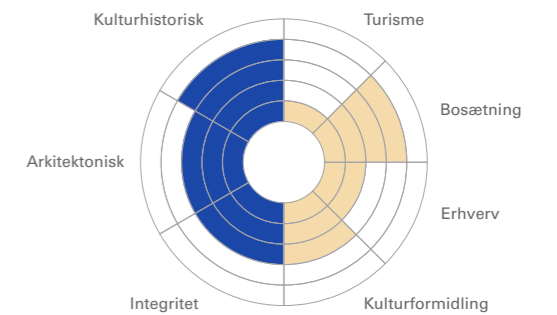
Tørlægningen af Kolindsund gjorde det indvundne land til frugtbar landbrugsjord og skabte et særegent landskab. Bebyggelsen omfatter pumpestationer og sundgårde på søbunden, men fortællingen er vanskelig at aflæse pga. miljøets store udstrækning.

48

VEJLBY

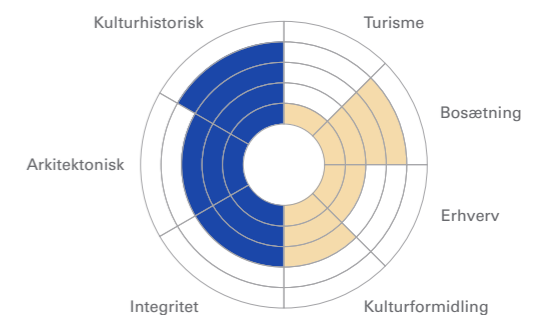
Landsbyen ligger placeret i et skrånende landskab med kirken på det højeste punkt. Kirken, den gamle præstegård og de tre skoler tegner et intakt billede af kulturmiljøet, mens byens øvrige huse er kraftigt omdannet og slører helheden.

49

TRUSTRUP

Mindre landsby indtil landevejen i 1859 og siden jernbanen i 1876 blev ført gennem byen, der blev trafikalt knudepunkt. I stationsområdet findes station, etagebyggeri fra perioden, skole, kornmagasin, småindustri samt mejeri.

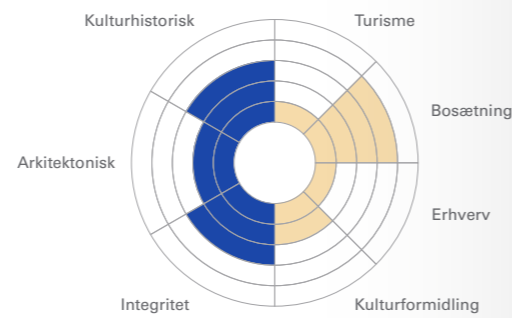
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

50

ST. SJØRUP

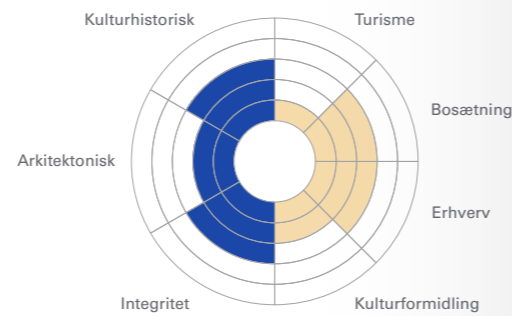
Landsby med tidligere skole, købmand, enkelte gårde, nyere gadehuse på de udflyttede gårdes pladser samt et stort gadekær. Landsbyens bebyggelse er ombygget, hvilket gør fortællingen vanskelig at aflæse.

51

HEVRINGHOLM

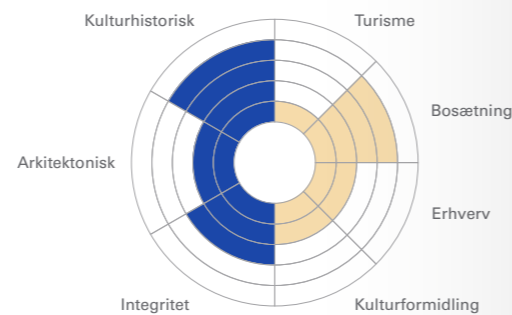
Hovedgård med hovedbygning, stenbelagt gårdsplads med gadekær og blandet ladebebyggelse. Hovedbygningen bruges til bolig, mens ladebebyggelsen står tom, da landbruget drives fra en nabogård. Miljøet er velholdt, men ombygget.

52

TØRSLEV

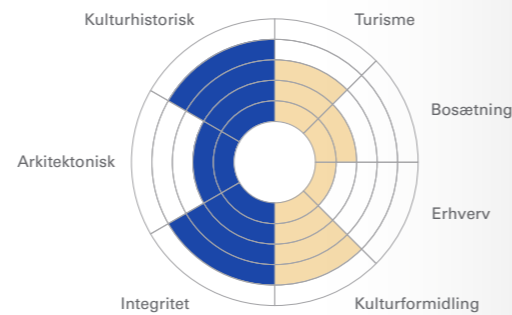
Lille landsby med udflyttede gårde, nyere gadehuse, gadekær og landbrugsmarker, der grænser helt op til byen, så landskab og by kobles sammen. Strukturen er bevaret, mens bebyggelsen er ombygget eller i dårlig stand.

53

SANGSTRUP KLINT

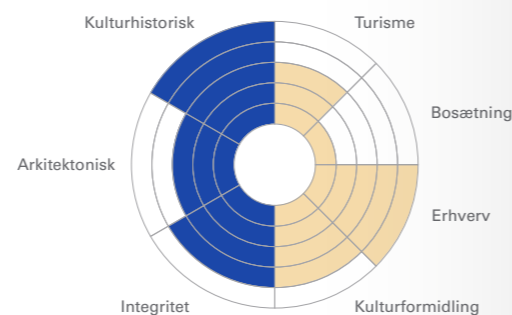
Smukt beliggende landingssted på toppen af de høje kalkklinter. Der er bevaret tre ældre, murede fiskerskure på stedet. Historisk har Hjembæk været adgangen til havet for områdets bønder og stedet har stadig en del fritidsfiskere.

54

GLATVED KALKINDUSTRI

Kalkbrud og kalkværk etableret i 1882. Kalkværket er nedrevet. Ved stranden ligger udskibningsanlæg, og på vejen til bruddet ligger fire ens typehuse til arbejdere på værket. Der brydes stadig kalk og udskibningsanlægget er i drift.

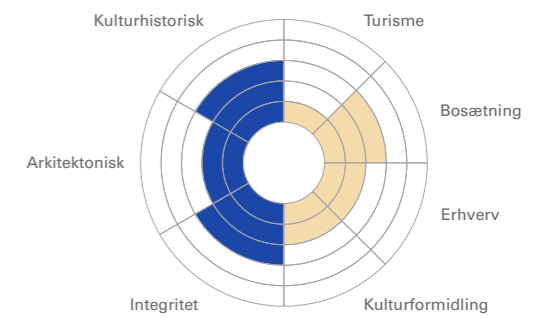
● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

55

LYNGBY

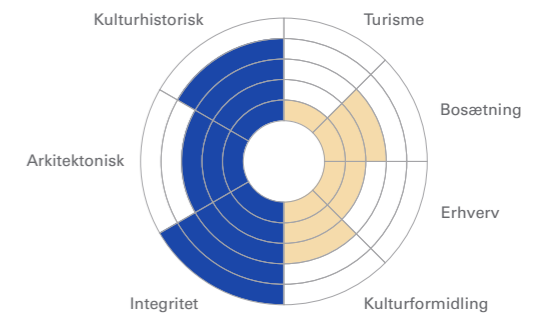
Landsbyen bærer stadig præg af det gamle, slyngede vejforløb. Samtidig har den nye landevejs lige gennemskæring haft betydning for den senere byudvikling. Således opleves landsbyen opdelt med et vanskeligt aflæseligt udtryk.

56

ALBØGE

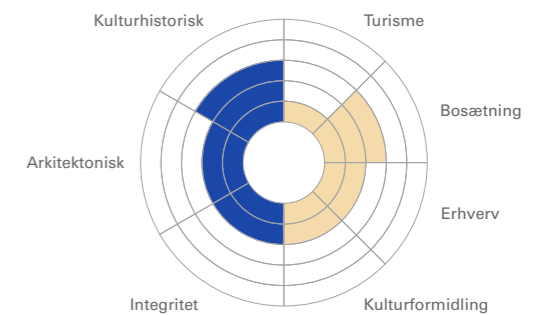
Landevejen gennem Albøge er skærmet af en tæt husrække på nordsiden, mens det lavereliggende engareal på vejens sydside præges af mindre, tilbagetrukne gårde med tilhørende jord. Bystrukturen er velbevaret og tydeligt aflæselig.

57

ØRSTED

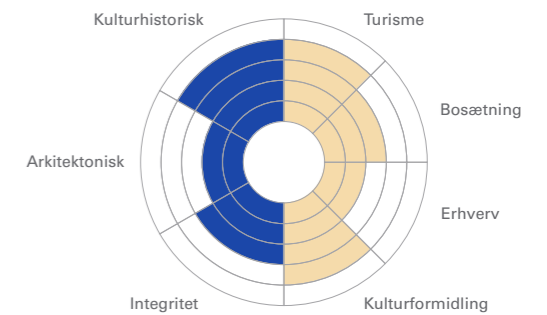
Gammel landsby med stjerneform og senere oplandsby med småindustri og en tæt bykarakter omkring den befærdede nord-sydgående Rougsøvej med kro, hotel, forretninger og købmandsgårde.

58

FJELLERUP STRAND

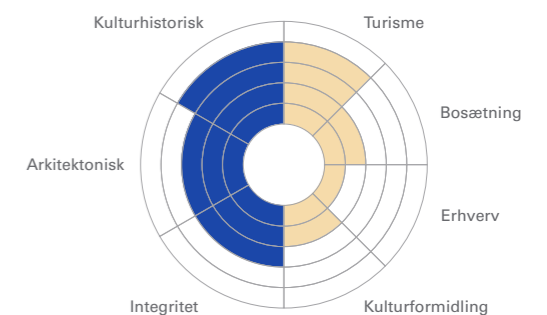
Stedet var 1850-1950 fiskerleje med en række bygninger og anlæg i strandkanten, og blev senere et stort sommerhusområde og populær badestrand. De gamle bygninger har fået en rekreativ funktion som sommerhuse, kro og oplevelsesplads.

59

LYSTRUP STRAND

Lystrup Strand var et af de første sommerhusområder i Norddjurs. Enkelte gamle træhuse er bevaret, bl.a. Amerikanerhuset fra 1934. Sommerhusene ligger tæt og åbent i det kuperede, marine forland.

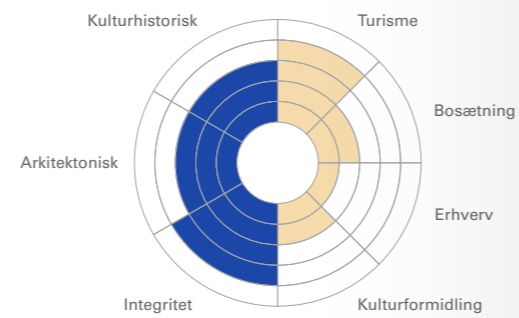

● VÆRDISÆTNING ● POTENTIALEVURDERING

60

SELKÆR MØLLE

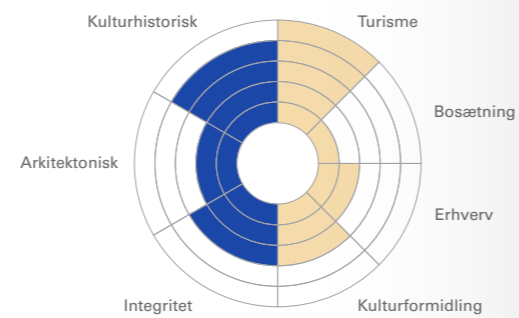
Stort sommerhusområde beliggende i et skovområde ca. 8 km fra kysten. Sommerhusene er bygget i 1960'erne og frem og ligger på store tilvoksede grunde. Sommerhusbebyggelsens arkitektoniske sammenhæng er vanskeligt at aflæse.

61

ANHOLT HAVN

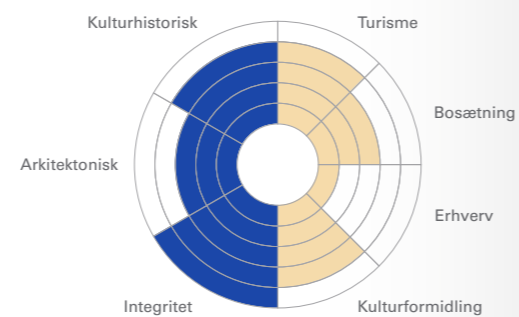
Anholt Havn udgøres af lystbådehavnen samt færgelejet. Derudover rummer havnen redningsstation og forskelligartet skurbebyggelse, som vidner om den oprindelige erhvervshavn. Havneanlægget fremstår intimt og tydeligt afgrænset.

62

ANHOLT BY

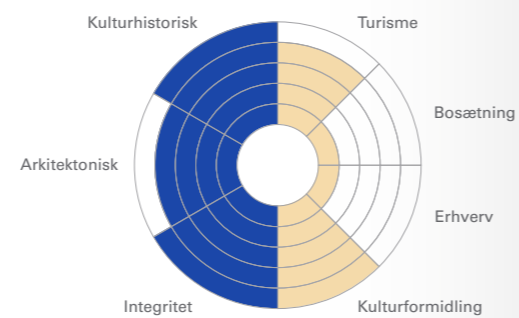
Øens eneste by. Landsbyen kendetegnes ved smalle grusveje, hvor husene er placeret i øst/vest-retning omkring kirken. De små anholterhuses gavle og haver ligger helt ud til vejene og afgrænser tydeligt vejforløbet.

63

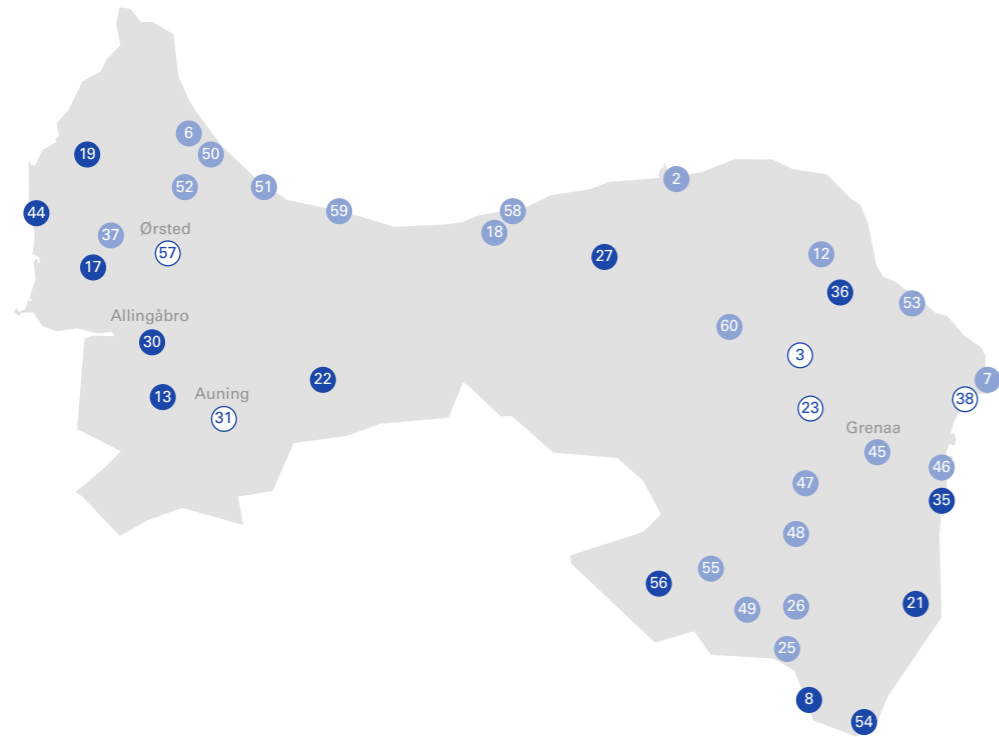
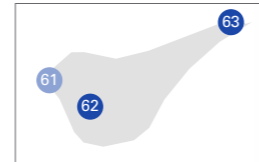
ANHOLT FYR

Fyrtårnet på Anholts nordøstlige spids og den tilhørende femlængede fyrmestergård danner sammen med stierne, havestue, hønsehus og das et unikt og uberørt kulturmiljø, solitært beliggende i Danmarks eneste ørken.

KULTURMILJØERNES SAMLEDE VÆRDI NORDDJURS KOMMUNE

- HØJ VÆRDI (VÆRDISUM 11-15)
- MIDDEL VÆRDI (VÆRDISUM 8-10)
- LAV VÆRDI (VÆRDISUM 3-7)

KULTURMILJØERNES UDVIKLINGSPOTENTIALE NORDDJURS KOMMUNE

- HØJ (VURDERING 4-5)

TURISME

BOSÆTNING

ERHVERV

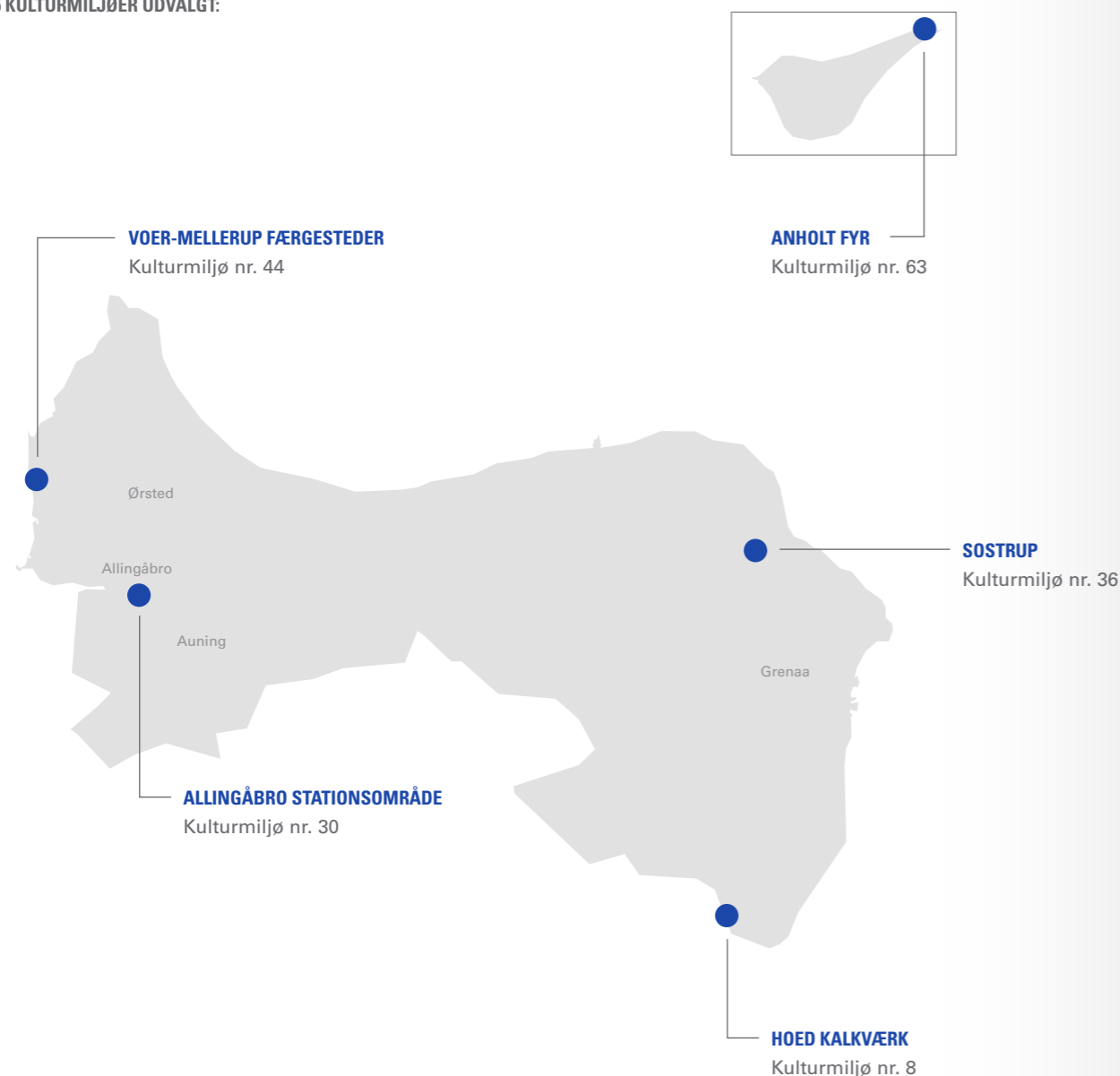
KULTURFORMIDLING

UDVALGTE KULTURMILJØER

I NORDDJURS KOMMUNE ER FØLGENDE
5 KULTURMILJØER UDVALGT:

HOED KALKVÆRK

Kulturmiljø nr. 8

Udvælgelsesgrundlag: Hoed Kalkværk er udvalgt på grund af kulturmiljøets mange velbevarede elementer. Kalkværket er et af de sidst fungerende kalkværker i Danmark og et vigtigt vidnesbyrd om kalkudvindingen og dens historiske udvikling, der har haft stor betydning på egnen.

ALLINGÅBRO STATIONSOMRÅDE

Kulturmiljø nr. 30

Udvælgelsesgrundlag: Allingåbro stationsområde er udvalgt på grund af det forholdsvis intakte stationsbygmiljø med de bevarede stationsbygninger og skinneanlæg samt den omkringliggende bebyggelse fra stationsbyperioden i Hovedgaden og Jernbanegade.

SOSTRUP

Kulturmiljø nr. 36

Udvælgelsesgrundlag: Sostrup er udvalgt på grund af dets smukke beliggenhed og slottets imponerende hovedbygning med tilhørende allé, voldgrav, parkanlæg og avlsgård samt stedets store potentialer inden for turisme og kulturmidling.

VOER-MELLERUP FÆRGESTEDER

Kulturmiljø nr. 44

Udvælgelsesgrundlag: Transportvejen Voer-Mellerup er udvalgt på grund af de ydmyge færgestederes væsentlige kulturhistoriske og nutidige rolle som overfartssted over Randers Fjord samt dets høje potentialer inden for kulturformidling.

ANHOLT FYR

Kulturmiljø nr. 63

Udvælgelsesgrundlag: Anholt Fyr er udvalgt på grund af dets vigtige kulturhistoriske betydning for Anholt og skibsfarten i Kattegat samt kulturmiljøets potentialer inden for turisme og formidlingen af fortællingen om den isolerede fyrfunktion i et ufremkommeligt ørkenlandskab.

LØSBLADE MED DE UDVALGTE KULTURMILJØER

Analysen indeholder en beskrivelse af kulturmiljøet og kulturmiljøets bærende fortælling, en vurdering af kulturmiljøets bærende bevaringsværdier og kulturmiljøets tilstand og aktualitet samt illustrationer i form af fotos og diagram over kulturmiljøet.

HOED KALKVÆRK

Kalkværket set fra vejen med transportbånd til skaktovnen og kalkpladsen til højre

Oversigtskort med Hoed Kalkværks forskellige elementer

BESKRIVELSE

Hoed Kalkværk blev grundlagt i 1936 lidt syd for landsbyen Hoed. Værkets to kubeovne stod i bunden af en tidligere grusgrav, så man kunne fylde kalk i ovnen fra toppen. Kalken blev hentet i et nærliggende brud og bragt med hest, og senere lastbil, til værket. Rundt om ovnene blev der opført bygninger til køreheste, brænde, maskiner og redskaber samt overdækninger og lagre til den brændte kalk, der ikke tåler fugt. I 1953 blev den ene kubeovn erstattet af en højere og mere rentabel skaktovn, mens den anden kubeovn endnu er bevaret. Kalkværkets bygninger fremstår i dag med hvidkalkede facader og rødt træværk fordelt omkring den høje, markante skaktovn, der er beklædt med stålplader.

FORTÆLLING

Kulturmiljøets bevarede bebyggelse og deres funktionelle sammenhæng fortæller om udvindingen af kalk fra råstof til færdigt produkt. De løbende om- og tilbygninger på kalkværket fortæller samtidig om kalkbrændingens teknologiske udvikling op gennem 1900-tallet.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

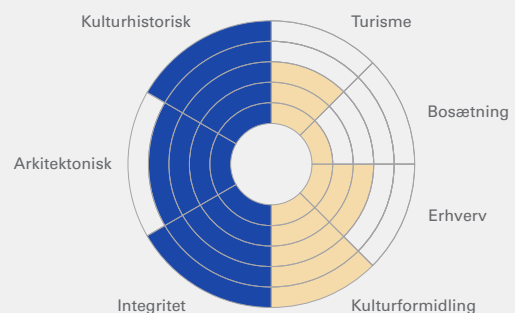
De bærende bevaringsværdier knytter sig til kalkværkets bebyggelse, der udgør en arkitektonisk og harmonisk helhed samt til kalkværkets bevarede enkeltelementer: kubeovn og skaktovn, silo, hydratværk, kalklagre, værksted, brændelager, kalkkuler, kalkplads og trækulsovn.

TILSTAND

Hoed Kalkværk stoppede med at brænde kalk i 2004, men fremstiller stadig langtidslagret kulekalk. Bygninger, anlæg og udenomsarealer er velbevarede og velholdte. Bygningerne er ikke fredede eller erklærede bevaringsværdige. Værket er familieejet i 3. generation, men står over for en uvis fremtid.

Kommune:	Norddjurs Kommune
Kategori:	Industrimiljø - Råstofindvinding
Emne i kommuneplan:	Industrialisme og kraftanlæg - Råstofbrydning
Omfang:	Kulturmiljø nr. 8
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Delvis offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

HOED KALKVÆRK

Ældre luffoto af kalkværkets placering i grusgraven med kalkbruddet i baggrunden

Kalkværkets hvidkalkede bebyggelse omkring skaktovnen

Den høje skaktovn med den bevarede kubeovn til højre

ALLINGÅBRO STATIONSOMRÅDE

Stationsbygningen med det intakte skinneanlæg i forgrunden og pakhuset i baggrunden

Oversigtskort over Allingåbros stationsområde

BESKRIVELSE

Stationsby på Randers-Ryomgård jernbanen, der blev anlagt i 1876. Byen voksede hurtigt omkring stationen og der blev bygget hoteller, funktionærboliger, bageri, bank, skoler, fabrikker og magasinbygninger. I dag er mange af datidens bygninger væk, men stationsområdet er stadig nogenlunde intakt. Stationsområdet er placeret mellem de parallelle vejforløb Hovedgaden og Jernbanegade og består af stationsbygning, pakhus, retiradebygning (toilet) og skinneanlæg med diverse tekniske installationer. Vest for stationen, hvor der i dag ligger et pizzeria, lå tidligere et vandtårn. Jernbanedriften med persontrafik fungerede frem til 1971, mens godstrafikken fortsatte til 1993.

FORTÆLLING

Fortællingen er knyttet til det forholdsvis intakte stationsbymiljø med de solitært beliggende stationsbygninger og skinneanlæg samt den funktionsopdelte bebyggelse fra stationsbyperioden med Hovedgades hotel, bank, bageri og forretninger placeret på bysiden og Jernbanegades funktionærboliger og industribygninger på sporsiden.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

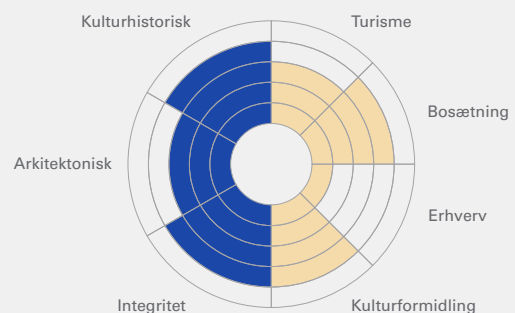
De bærende bevaringsværdier udgøres af stationsbygningen, pakhuset, retiradebygningen og skinneanlægget samt den bevarede bebyggelse i Jernbanegade og Hovedgaden med relation til stationsbyperioden.

TILSTAND

Stationsbygningerne er i fin stand. Bybebyggelsen i Jernbanegade og Hovedgaden er i rimelig stand, men enkelte bygninger trækker helhedsindtrykket af stationsområdet ned, bl.a. pizzeriaet vest for stationen. Stationsbygningen rummer i dag turistkontor med udlejning af skinncykler og overnatning i togvogn mens pakhuset huser veteranbilmuseum. Det nedlagte slagteri rummer genbrugsbutikker.

Kommune:	Norddjurs Kommune
Kategori:	Bymiljø - Stationsby
Emne i kommuneplan:	Jernbanedrift og stationsbyer
Omfang:	Kulturmiljø nr. 30
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

ALLINGÅBRO STATIONSOMRÅDE

Den tidligere bank på hjørnet af Hovedgaden og det gule hotel i baggrunden

Skinneanlægget med vandkran og enderampe, og funktionærboliger i baggrunden

Stationsområdet set fra Hovedgaden med retiredebygning, station, pakhus og den nyere bygning med pizzeria i forgrunden

SOSTRUP

Ankomsten til slottet fra Maria Hjerte Engen

Oversigtskort med Sostrup Slot

BESKRIVELSE

Sostrup Slot er smukt beliggende på kanten af morænelandskabet ud til de lave enge mod øst. Fra øst fører en allé til den trefløjede hovedbygning i røde sten opført i begyndelsen af 1600-tallet på en lav banke, omgivet af brede, vandfyldte voldgrave og parkanlæg med høje træer. Mod syd ligger den store gårdsplads omgivet af avlsgården med en statelig forpagterbolig og ladebygninger fra 1600-tallet og kampestenlænge fra 1300-tallet. I tiden som nonnekloster opførtes i 1992 en firfløjet klosterbygning med kapel syd for avlsgården.

FORTÆLLING

Fortællingen knytter sig til slottets landskabelige beliggenhed og oplevelsen af det samlede slotsanlæg med den imponerende hovedbygning omgivet af voldgrav og parkanlæg beliggende over for avlsgården med forpagterbolig, ladebygninger og den gamle kampestenlænge omkring den store gårdsplads.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

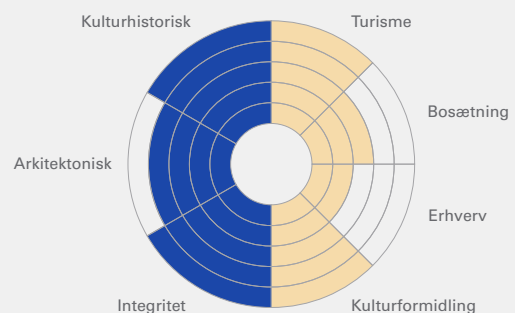
De bærende bevaringsværdier knytter sig til sammenhængen mellem slottets landskabelige beliggenhed og anlæggets enkelte elementer: alléen, hovedbygningen, voldgraven, parkanlægget, gårdspladsen og avlsgårdens bygninger.

TILSTAND

Hovedbygning, avlsgård, gårdsplads og parkanlæg er bygningsfredede. Hovedbygningen gennemgik senest en renovering i 1975-77, og i øjeblikket gennemgår hovedbygningens og avlsgårdens forskellige bygninger en større renovering efter at en ny ejer overtog stedet i 2014. Den nye ejer har åbnet Sostrup for offentligheden som kulturelt center med restaurant i hovedbygningen og udstillings- og overnatningsfaciliteter i avlsgården.

Kommune:	Norddjurs Kommune
Kategori:	Magt og tro - Herregård
Emne i kommuneplan:	Herregårdsmiljø
Omfang:	Kulturmiljø nr. 36
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Adgangsforhold:	Delvis offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

SOSTRUP

Hovedbygningen med de karakteristiske gavle i bindingsværk omgivet af den vandfyldte voldgrav

Alléen med de høje træer, der fører til slottet

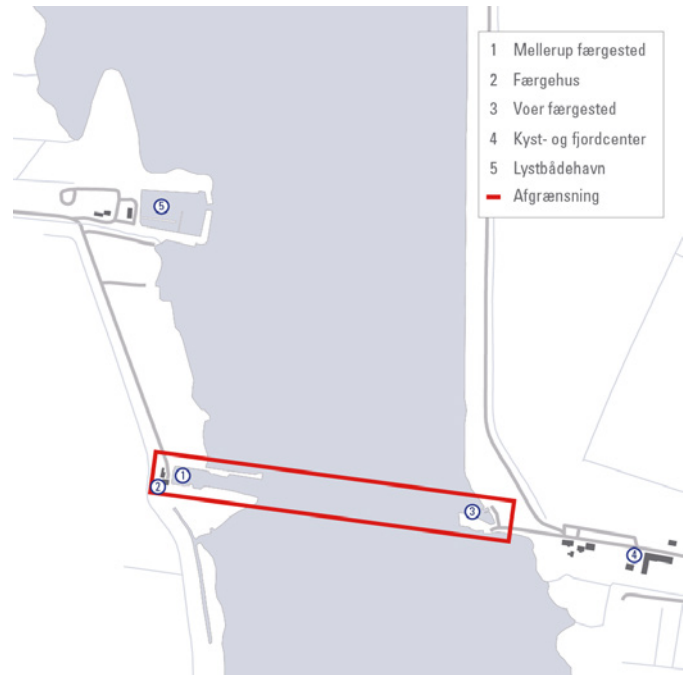
Avlsgårdens nordlige fløj med forpagterboligen og kampestenslængen

VOER-MELLERUP FÆRGESTEDER

Udsigt fra Voer til Mellerup færgested set fra den lille bådhavn

Kulturmiljøet afgrænses efter transportvejen mellem Voer og Mellerup færgesteder

BESKRIVELSE

Ved Randers Fjord ligger to færgesteder, hvis færgeri er blandt Danmarks ældste. På østsiden ligger Voer færgested, hvor der udover færgelejet er bådhavn med bolværk og bådbro. På vestsiden ligger Mellerup færgested, som oprindeligt lå længere mod nord, men blev flyttet, da man behøvede en mere lige strækning fra vest til øst for at kunne opgradere til en trækfærge med tov. Færgestedets bygelse består af et lille gult, stråttækt færgehus. Begge færgesteder ligger på ydersiden af de langstrakte digeforløb, der blev opført i forbindelse med inddæmningen af engarealerne omkring fjorden. På digerne er der i dag anlagt natursti langs begge kyststrækninger.

FORTÆLLING

På trods af kulturmiljøets beskedne karakter og størrelse, så repræsenterer færgestederne en væsentlig national fortælling om de mange færgeoverfarter, der har været i det danske øhav. Den bærende fortælling opleves gennem den stadig aktive færgefart mellem Voer og Mellerup, som er Danmarks ældste Kgl. privilegerede overfart og med et ydmygt udtryk beretter om kystkulturen ved Randers Fjord gennem flere århundreder. Fiskerimiljøet har også sat sit tydelige præg på kulturmiljøet, hvilket opleves i form af gammelt bolværk, jollehavn, bådbroer, slæbested og færgehus.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

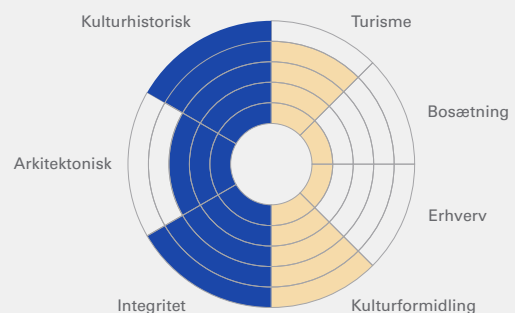
De bærende bevaringsværdier knytter sig til de to færgesteder og deres aktive fortælling omkring et overfartssted, som gennem færgeri i flere hundrede år stadig formår at være relevant i en nutidig kontekst. Færgehuset, indsejlingen og jollehavnen ved Mellerup og lystbådhavnen ved Voer er vigtige elementer i denne fortælling.

TILSTAND

Færgestederne udgør en unik fortælling, hvor der er stort potentiale for at øge formidlingen af kulturhistorien og dermed også sikre den.

Kommune:	Norddjurs Kommune
Kategori:	Kystmiljø - Fiskerleje
Emne i kommuneplan:	
Omfang:	Kulturmiljø nr. 44
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

VOER-MELLERUP FÆRGESTEDER

Lille bådehavn med bådebro på den østlige side af Voer færgested

Færgeshusets beliggenhed på ydersiden af diget

Ankomst til Mellerup færgested med fæргеleje, færgeshus og jollehavn

ANHOLT FYR

Hele anlægget set fra ørkenen med den sparsomt skærmede fyrnester-gård i forgrunden

BESKRIVELSE

Anholt Fyr ligger smukt placeret i det barske og ufremkommelige landskab i Anholt's ørken. Samtidig er dets beliggenhed på øens nordøstlige spids strategisk i forhold til skibsfarten i Kattegat. Fyrtårnet er tegnet af Ernst H. Peymann i 1785 og blev forhøjet i 1881. Syd for fyret ligger den tilhørende fyrnester-gård fra 1826 skærmet af klitter og lav bevoksning. Fyrnester-gården består af fem længer, som lukker sig omkring og danner læ for et indre gårdrum. Anlægget omfatter desuden forplads, have, havestue, hønsehus samt et das.

FORTÆLLING

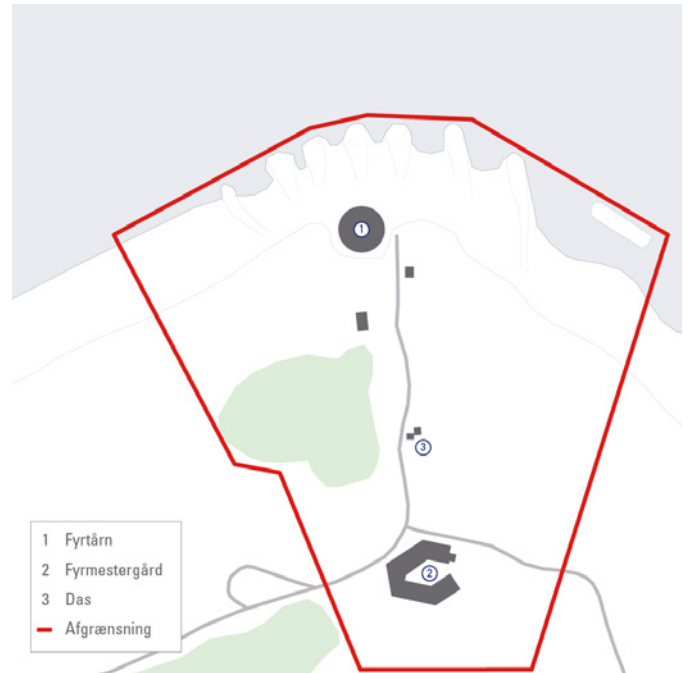
Med sin centrale placering i Kattegat har Anholt Fyr en vigtig rolle i Danmarks fyrhistorie. Anholt var en af de første øer, som fik et fyrtårn. Det nuværende fyrtårn er med sine 42 m. et af Danmarks højeste anduvningsfyr, hvis funktion er at vejlede skibe der nærmer sig land fra åben sø. Anholt Fyr har haft stor betydning for navigationen af skibsfarten i Kattegat, og driften af det afsides beliggende fyrtårn har krævet meget bemanning, hvorfor den tilbagetrukne fyrnester-gård har været beboet af såvel fyrnester som to fyrpassere. Fortællingen om den isolerede fyrfunktion i Anholt's ørken afspejler sig i kulturmiljøets placering i landskabet og velbevarede arkitektur, som opleves solitært og uden forstyrrende elementer i helheden.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER

Dette kystmiljø's bærende bevaringsværdier knytter sig til fyrtårnets højtragende, murede arkitektur, der vidner om en betydningsfuld rolle i fyrhistorien, den tilbagetrukne fyrnester-gård med det beskyttede gårdrum, de små skurbebyggelser og det simple stisystem, som forbinder funktionerne.

TILSTAND

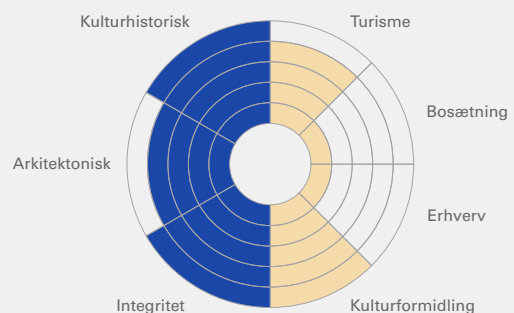
Både fyret og fyrnester-gården blev fredet i 1939. Bygningerne står i dag i god stand, men det barske klima udsætter miljøet for kraftig forvitring.

Kulturmiljøet omkring Anholt Fyr omfatter landskabet og bygningerne mellem Fyrnester-gården, Fyrtårnet og høfderne samt stisystemet, der forbinder dem

Kommune:	Norddjurs Kommune
Kategori:	Kystmiljø – Fyr og lodsvæsen
Emne i kommuneplan:	
Omfang:	Kulturmiljø nr. 63
Udpeget i kommuneplan:	Nej
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

- VÆRDISÆTNING
- POTENTIALEVURDERING

ANHOLT FYR

Fyrtårnet set fra Nordstranden

Fyrmestergårdens indre, teglstensbelagte gårdsplads

Fyrmestergården med de karakteristiske vindhætter og det todelte das i forgrunden

